

נתינת טעם בכלים ובתבלין

שאלות חזרה

סעיף ה: יודע שיעור האיסור ודין חנ"נ בכלים

15. כף חדשה שניער בה כזית חלב והכניסה בת יומה לקדירת כיצד משערים בה האם שייך שחומר הכלי יעשה נבילה
16. כלי הבלוע מבשר בן יומו (=ישן) שבלע חלב בשיעור ידוע כיצד משערים כנגדו בקדירת בשר?

סעיף ו: ביטול חצי שיעור

17. מהו שיעור הביטול הנדרש לחצי שיעור של איסור תורה או דרבנן.

סעיף ז: ביטול ביצת איסור

18. מה דינה של ביצת אסורה עם דם שנתערבה באחרות ונתבשרו יחד ומדוע. ומה הדין כשאין הביצה נכרת

סעיף ח: ביטול בכחל, חמץ ותבלין

19. כיצד משערים כחל שנפל עם חלבו לקדירת בשר ומדוע ומה שיעור הביטול באיסור דרבנן
20. מהם הדברים שאין שיעור ביטולם בשישים?
21. כיצד מתבטל תבלין של איסור שנתערב בקדירה מדין תורה ומדרבנן. כשנתערב התבלין במינו. שומן. בצלים ושומים. ומה דין תבלין הבלוע מאיסור שנתערב.

חנ"נ בכלים ובבלוע בהם

1. מרדכי מסכת חולין פרק גיד הנשה רמז תרעט

כיון דאמר רב יצחק וכחל עצמו אסור שויה רבנן כחתיכת נבלה כתב רא"ם בספר יראים משום דכיון דאי אפשר להכשיר הכחל בהפרדת החלב [*משום שיש בה גומות] על כן שויה כחתיכת נבלה אבל במקום שאפשר להפריד האיסור לא אמרי' חתיכה עצמה נעשית נבלה דאם לא כן אין בשר נכשר ביציאת דם מטעם כבולעו כך פולטו שהרי בהכנס הדם בבשר נעשית הבשר נבילה אלא כיון דדם אפשר להפרידו ע"י מליחה וצלייה לא אמרי' ביה חתיכה עצמה נעשית נבילה והיינו דאמרי' בפרק כל הבשר אי קסבר אפשר לסוחטו מותר אמאי חתיכה [עצמה נעשית] נבילה (צריך עיון)

ומהאי טעמא נמי בכלי עץ ומתכות שאפשר להפריד האיסור הנבלע בהן ע"י גיעול וליבון אם נפל איסור במקום אחד על הכלי לא אמרינן כל הכלי נעשה נבלה להרבות האיסור ולשער בכל הכלי אם נתבשר באותו כלי היתר ומשערינן לפי שיעור איסור שנפל בו במקום שברור לנו כמה נפל מן האיסור אבל אי לא ידעינן שיעור איסור שנפל משערינן בכל הכלי ולא במאי דנפיק מיניה דלא ידעינן כמה נפק מיני. (ונמצא שהמרדכי לוקח את העיקרון של הראב"ד אבל מיישם אותו רק במציאות שידוע כמה נפל. והראב"ד מרחיב אותו אפילו שאין ידוע לשער באומדן)

2. ים של שלמה מסכת חולין פרק ז סימן לו

דין דגם הבלוע בכלי אמרינן הכלי נעשה חתיכת נבילה, והיינו דוקא בכלי חרס, אבל בכלי עץ ומתכות דאפשר להפריד האיסור, אם נפל האיסור על מקצת כלים, לא אמרינן כולה נבילה, ואין משערינן אלא נגד האיסור, אלא א"כ לא ידעינן כמה איסור נפל

ופסק הלכה שאף בבליעה אמרינן חתיכה נעשה נבלה אפי' אין שם גוף איסור, כגון גבי בצל וצנון שחתכו בסכין של גוים, דנעשו הבצלים נבילה, בעינן ס' נגד כולה, ולא סגי במה ששיער כנגד בליעת איסור הסכין, אפי' כנגד הסכין כולו, וכן כל הדומה לזה, ובודאי אף הרמב"ן לא אמר דלא אמרי' דחתיכה נעשה נבלה בבליעה אלא בכלי,

חצי שיעור

3. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צח עמוד א

ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, אמר ליה אבוה: לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן? ועוד, האמר ר' יוחנן: חצי שיעור אסור מן התורה.

4. רש"י מסכת חולין דף צח עמוד א

בתלתין פלגי דזית - משום דלא היה כשיעור היה מזלזל בבטולו ולא בעי ששים.

לא תזלזל בשיעורי דרבנן - כלומר אפילו במידי דלא מיתסר מדאורייתא לא תזלזל בשיעוריה ועוד הא מדאורייתא אסור דחצי שיעור אסור מן התורה וחצי שיעור מנין ת"ל כל חלב בפרק בתרא דיומא (דף עד).

5. ש"ך יורה דעה סימן צח ס"ק כג

כחצי זית כו'. דקי"ל חצי שיעור נמי אסור מן התורה אלא שאין לוקין עליו:

ביטול איסור דרבנן

6. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

אמר רב נחמן: גיד בששים - ואין גיד מן המנין, כחל בששים - וכחל מן המנין, ביצה בששים - ואין ביצה מן המנין. אמר רבי יצחק בריה דרב מרשיא: וכחל עצמו - אסור, ואי נפל לקדירה אחרת - אסור.

7. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה יח

אבל כחל שנתבשל עם הבשר בששים וכחל מן המנין, הואיל והכחל מדבריהם כמו שביארנו הקלו בשיעורו. +/השגת הראב"ד/ וכחל מן המנין הואיל והכחל מדבריהם. א"א ויש נותן טעם טוב מזה מפני שהוא היתר כשהוא בעצמו. +

8. הגהות אשרי מסכת חולין פרק ח סימן ג

הילכך קי"ל דבשר חיה ועוף לא אסור אלא מדרבנן ואם כן הא דתנן לקמן טיפת חלב שנפלה על חתיכה אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה אסור דבעינן שיהא ששים בחתיכה היינו דווקא בבשר בהמה אבל אם נפלה על בשר חיה ועוף לא בעינן שיהא ששים בחתיכה אלא ברוב בעלמא בטילה והא דתני נמי בשילהי מסכת ע"ז דבשר בחלב במשהו היינו בשר בהמה אבל בשר חיה ועוף בחלב בטילין ברוב בעלמא וכן סובר בהלכות גדולות. מא"ז.

9. באור הגר"א יורה דעה סימן צח ס"ק ל

...ודעת הרמב"ן שכל איסור דבריהם שאין לו עיקר בדאורייתא ברובא בטיל וכמ"ש בחלת ח"ל (בירושלמי סוף חלה ובתרומת ח"ל בגמ' בכורות כ"ז א') ובשאובין בפ' הערל (פ"ב ב') וכתב וה"ה

לבישולי נכרים וגבינה של נכרים אבל בת"ה חולק עליו ע"ש ק"ח א'
(ע"כ):

תבלין

10. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סט עמוד א

א"ל רב תחליפא בר גיזא לרבינא: דלמא כתבלין של תרומה בקדירה
דמי, דלא בטיל טעמייהו.

11. תוספות מסכת עבודה זרה דף סט עמוד א

כתבלין ופולפלין דלא בטיל טעמייהו - לא בס' ולא בק' שהרי מעט
תבלין נותן טעם בקדירה גדולה אבל אין לומר דלא בטיל כלל דהא
בהדי נותן טעם חשבינן ליה ולא בהדי אוסרין במשהו כדקאמר לעיל
(דף סו.) תבלין של שלשה שמות אסור ומצטרף כו'.

12. ספר איסור והיתר הארוך שער כה סימן ו

ו. דבר הנעשה לטעם כיצד כל דבר חריף ונעשה לטעם כגון תבלין
ומלח של הקדש או של א"י וחומץ של יין נסך אפי' מסתם יינם
בתבשיל אף על פי שבמינו בטל הכא שנעשית לטעם אין בטל
כדמפרשינן לקמן וגם משום שמתפשט טעמו ליותר מס' וכתב בא"ז
והיינו דוקא למקום שמגיע טעמו עכ"ל. ואין חילוק בין שנתנה בכוונה
להטעים או שנפל בו מאליו וכן משמע מל' הרמב"ם פ' ט"ז דא"מ
קדירה שנפלו בה תבלין של איסור דהתם ודאי לא נתנם בו בכוונה.
ולא קיי"ל כמהר"ם דמקיל ומיהו דרכו בכך ודאי בעינן

13. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טז הלכה ב

כיצד שאור של חיטין של תרומה שנפל לתוך עיסת חיטין של חולין
ויש בו כדי לחמץ הרי העיסה כולה מדומע, וכן תבלין של תרומה
שנפלו לקדרת חולין ויש בהן כדי לתבל והן ממין החולין הכל מדומע,
ואף על פי שהשאור או התבלין אחד מאלף, וכן שאור של כלאי הכרם
לתוך העיסה או תבלין של ערלה לתוך הקדירה הכל אסור בהננייה.